

Ady, a bértollnok zseni, aki Trianon előkészítésében is bűnrészes

E bevezető sorok szerzője valamikor Ady-rajongó volt, tehát nem negatív elfogultság vezet, amikor itt és most helyet ad az alábbi írásnak!

Korszaknyitó vélemény jelent meg a magyarországi Demokrata november 20.-i számában. A téma kibontása azt is jelzi, hogy napjainkig tart a cionista-szabdkömvés véleményterror hatalma, az őket szolgáló bértollnokok által, az a pimasz cionista-szabdkömvés nyomulás, amely megpróbálja előírni a magyarnak, hogy mi lehet érték a magyar számára. Ezen a módon próbálják ma is "szalonképtelenné" nyilvánítani pl. *Nyíró József* életművét a (velük "minimum" passzívan együttműködő) Tamási Áronnal szemben, s így kiáltották ki (Adyval is egyetértésben) tehetségtelen senkinek az olyanokat, mint Gyóni Géza - csak azért, mert pl. Gyóni nem "feküdt le" nekik és megmaradt tévedéseiben is hiteles, tisztességes, megvásárolhatatlan magyar költőnek.

Az alábbiakban a kiemelések az eredeti szövegben nincsenek, ezeket mi (az Európai Idő) eszközöltük!

(H. A. – Európai idő)

A kettős Ady-kultusz

Végzetesen meghasonlott tehetség, egyfelől európai léptékekkel mérve is élvonalbeli költőzseni, másfelől züllött, befolyásolható, megvásárolható szócső volt, a magyar irodalomtörténet egyik legtragikusabb szereplője, aki emberi gyengesége miatt a történelmi keresztény magyar állam megsemmisítésére törő erők faltörő kosává vált – mondta a Demokratának Raffay Ernő történész, akivel Szabdkömvés béklyóban – Ady Endre és a szabdkömvesség című könyve kapcsán beszélgettünk.

– Nem kockázatos az uralkodó kánon szerint a magyar irodalom csúcsát jelentő Ady Endre mítoszát megrengetni?

– Hamis mítoszok építése sokkal kockázatosabb, mi több, káros a nemzeti önismeretre nézve. Idestova négy évtizede kutatom a trianoni kérdéskört, meg akarom érteni, milyen okok vezettek a történelmi Magyarország szétदारabolásához. Egy idő után rá kellett jönnöm, hogy nemcsak a közismert külső tényezők, a nemzetiségek körében folytatott bujtotgatás, a fiatal, éhes új nemzetállamok aspirációi vagy a nagyhatalmi viszonyok, a szűk látókörű bosszúvágy vonta kárpadra hazánkat, hanem saját portánkon belül is számos okot lehet feltárni. Ilyen ok a keresztény magyar nemzetállam legnagyobb belső ellensége, a radikális szabdkömvesség, mely közvetlenül befolyásolni igyekezett a társadalmi és politikai életet. Ennek számos oka volt, többek között az, hogy a dualizmus idején keletről, főleg Galiciából több százezres bevándorlás indult meg, vagyis hirtelen tömegesen megjelent egy idegen, sajátosan zárt kultúra, mely egyrészt nem tudott hirtelen beilleszkedni, másrészt az úgynevezett szabad foglalkozások, mint például az orvosi, az ügyvédi, az újságírói vagy a művészi pálya nyitva állt előttük, így törvényszerű, hogy jelentős befolyásra tettek szert. És mivel ezt a befolyást értelemeszerűen biztosítani akarták a jövőre nézve is, sokan közülük élharcosai lettek az úgynevezett progressziónak, ami valójában azt jelentette, hogy a befogadó keresztény magyar társadalmat lehetőség szerint átförmálják, saját képükre alakítják.

– Milyen eszközökkel?

– Nemcsak főnemesi rangokat és birtokokat vásároltak előszeregettel, hanem sokan közülük beléptek a nyilvánosságot kerülő, titokban működő szabdkömvességbe, és ennek szervezeti kereteit felhasználva közéleti harcot indítottak a történelmi Magyarország pilléreit jelentő katolikus főpapság, a római katolikus egyház, illetve a hagyományos arisztokrácia ellen, de a vidéki nemesesség is gyakran vált támadásaik célpontjává, miközben ők adták több vidéki város polgárságát,

és ezáltal irányt szabtak a dualizmus polgárosodásának. Ennek előnyei és hátrányai is voltak, annyi bizonyos, hogy a városi kultúra és közművelődés ennek hatására korábban nem ismert hangot ütött meg. Például a nagyváradi László Király Páholyt 1901-től vezető orvos, Grósz Menyhért testvére, Nagy Endre teremtette meg a pesti kabaré műfaját, melyre jellemző a tekintély gúnyolása és a visszatérő szexuális utalások. A nagyváradi közéletben is ez a radikálisan tekintélyellenes, a hagyományos keresztény magyar értékrendet támadó és gúnyoló hangvétel vált uralkodóvá a László Király Páholy tevékenysége nyomán. Ebbe a közegbe csöppent bele Ady Endre. Korán szembesültem azzal, hogy a róla élő, jelenleg általánosan elfogadott kép tarthatatlan, mert féoldalas. Ezt olyannyira fontosnak érzem, hogy Ady és a szabdkömvesség kapcsolatáról két további könyvet is írok; a szabdkömvességről egyébként összesen nyolc kötetet tervezek megjelentetni, ebből egyet angol nyelven. **Az Adyról szóló kötetekben azt mutatom be, hogy a történelmi keresztény magyar állam elpusztítására törő szabdkömvések miként kötötték magukhoz, hogyan és mire használták őt.**

– Hogyan és mire?

– A jelenség megértéséhez tudni kell, hogy a dzsentírreteg alsó hányadába tartozó család sarjaként napvilágot látott Ady Endre igen züllött életvitelt folytatott, ami miatt folyamatos pénzzavarral küzdött. A tehetséges, kismemesi származású református fiatalember, aki ekkor még az akkoriban a huszonnegyedik életév betöltéséhez kötött nagykorúságot sem érte el, ifjú újságíróként 1900. január 2-án került a Nagyváradi Napló szerkesztőségéhez. Ady Nagyváradon is mindig többet költött züllött életmódja miatt, mint amennyit keresett; ebben egyébként öccse, a szintén szabdkömvéssé lett Ady Lajos sem maradt le tőle, így végül mindketten eladósodtak. **Sajnos ezért igen hamar készpénzzel megvásárolhatóvá vált a tehetsége.** Ez egy tragikus, bár korántsem ritka jelenség – csak éppen Adyról, illetve a szabdkömvességről lévén szó, nem lehet elég jelentőséget tulajdonítani neki.

– Mit jelent az, hogy készpénzzel megvásárolhatóvá vált?

– Ady nagyváradi éveit során új barátai és egyben kenyéradó gazdái hatása alatt számtalan ragyogó tehetséggel megírt, ellenben rendkívül igazságtalan, durván sértő és kártékony publicisztikában támadta a korabeli keresztény magyar államiságot, és olyan jeles katolikus személyiségeket is, mint Prohászka Ottokár vagy gróf Majláth Gusztáv Károly gyulafehérvári megyéspüspök. Hangvételére jellemző volt a durva keresztényellenesség, illetve saját hazájának az a gúnyos, szinte megvető lesajnálása, ami a magyar ugar metaforájában foglalható össze. Mentorai által fölerősített hatása felmérhetetlenül jelentős volt. Ezért aztán a László Király Páholy is felfigyelt rá, amint arról Ady Lajos beszámol 1923-ban megjelent Ady Endre című könyvében. De felfigyelt rá Diósné Brüll Adél, azaz Léda is 1903 augusztusában, ekkor vette kezdetét a kilenc évig tartó viharos szerelem, ami az első időben csak Ady részéről volt lángoló, az öt évvel idősebb asszonynak eleinte inkább csak imponált a fiatalember lelkesedése. Léda élete is igen regényes, első nagy szerelme Ordódy Pál huszár főhadnagy volt, ám mivel apja, Brüll Sámuel tőzsdén elvesztette a családi vagyon nagy részét, végül nem hozzá, hanem egy cégfestő kisiparos fiához, Diósy Ödönhöz ment feleségül. Utóbbi ekkoriban Szófiában több cég bizományosaként tevékenykedett, de csalási ügybe keveredett, így nejével és annak hűgával együtt Párizsba menekültek, ahonnan Léda haza-hazalátogatott Nagyváradra, s a Nagyváradi Napló szerkesztőségében ismerte meg Adyt, aki 1904 elején szerelme után utazott Párizsba. A feslett erkölcsiséget jól példázza, hogy Diósy Ödön tudott a viszonyokról, olyannyira, hogy amikor Monte Carlóban Ady és Léda minden pénzüket elveszítették egy kaszinóban, ő küldött nekik Párizsból egy nagyobb összeget. Ez persze végső soron magánügy, viszont ez a viszony és a párizsi tartózkodás azért érdekes, mert Ady radikális publicisztikái ellenére nem állott magától gróf Tisza Istvántól pénzt kémi 1904-es franciaországi útjára, arra hivatkozva, hogy Tisza korábban már két alkalommal fogadta őt. Azt hiszem, ez a momentum sokat elmond a két ember tartása és lelkesége közti különbségről. Tisza egyébként elhárította a kérést, ebből táplálkozott az iránta táplált gyűlölete, amit az egész arisztokráciára kivetített. Ez a gyűlölet aztán egészen patológiakussá fajult, amikor Tisza

később, 1910-ben úgy nyilatkozott, hogy „Ady és a Nyugat levéltetűk a magyar kultúra pálmáján.” „Hadd hamvadjon össze Hunnia úri trágyadombja”, írja Ady két évvel később a Rohanunk a forradalomba című versében. Radikális barátai pénzt és hírvéret biztosítottak neki, és ez meghatározta írásai szellemiségét. Nála a Magyar Királyság úri trágyadomb – ismerős felfogás.

– Csakhogy ugyanő a szerzője a Föl-földobott kő vagy a Krisztus-kereszt az erdőn című költeményeknek is. Mi magyarázza ezt a kettősséget?

– Ez azt bizonyítja, hogy Ady mennyire ellentmondásosan viszonyult a kereszténységhez és Magyarországhoz. **Levezéséből is kiderül, hogy mérhetetlenül vágyott arra, hogy a keresztény Magyarország befogadja őt.** Voltak kitérés kísérletei lehetetlen helyzetéből, érezte, hogy őt felhasználják, kihasználják. De végül az őt cégéreként tartók mindig visszatérték az eltervezett útra. Ennek tudható be a kereszténység mellett a zsidósághoz fűződő ambivalens viszonya is. Ady megírta 1906-ban a Bélyeges sereg című versét, melyben így vall: „Véretek, ha idegen is százszor, mégis az enyém, az enyém... (...) Idők kovászai, megyek én is veletek / Bélyegesen, csillagoson.” 1911-ben viszont megszületett a Seregesen senkik jönnek című költemény: „Minden semmirevalónak / Gácsnak, svábnak és zsidónak / Grádics adatott: / Itt alatt már csak egyedül / Maradok.” **1908-ban jelent meg A duk-duk affér című epés írása, melyben beazonosíthatóan mentorait, Hatvany-Deutsch Lajost és Igotust, alias Veigelsberg Hugót, a budapesti Demokratia Páholy szabdkömvését azzal vádolja, hogy rácsimpaszkodnak.** Ezután évekig csak kvázi ellenőrzött lapokban, a Nyugatban, a radikális szociáldemokrata Népszavában és a nyíltan szabdkömvés Világban publikálhatott, míg afféle vezeklési lehetőségként felajánlották neki, hogy lépjen be a hozzá közel álló, Jászi Oszkár által fémjelzett Martinovics Páholyba. Így aztán Ady 1912. március

5-én három példányban megírta a belépési nyilatkozatot. Ez a folyamatos tépelődés, tévelygés, párosulva a szervi bajokkal, végzetesen megrendítette Ady egészségét. Czeizel Endre írja A magyar költőgénuszok sorsa című, tavaly megjelent munkájában, hogy háromszor is megfertőzte a vérbaj, továbbá mániás depresszióban is szenvedett. Felfokozott idegeit emellett egyrészt altatókkal igyekezett nyugtatni, másrészt napi négy-öt liter bort ivott, elszívott öt-hat doboz cigarettát,

morfinista volt, és mindehhez még szexmániássá is vált – csakhogy a vérbaj miatt ajzószerekre is rászorult.

– Magyar hullócsillag...?

– Igen, az. Ebben a kétségbeejtő fizikai és szellemi állapotban született meg **1917-ben Ady egyik legjelentősebb publicisztikája Korrobori címmel, ami azonban csak halála után, 1924-ben jelent meg; ebben arról ír, hogy a magyarság elkorcsosult, képtelen a kultúrateremtésre.** „Mi a fenéből, nyavalyából – hogy csúnyábbat nem mondjak – lehetnének itt kultúra-potenciás magyarok?”, veti föl az igaztalan és bántó kérdést, és arra jut, hogy a semmire se jó magyarság, valamint az élelmes, nekünk kultúrát hozó és fővárost építő zsidóság összeolvadásából új népnek kell születnie. **Személyes véleményem szerint Ady ezzel már-már deklarálta kilépését a magyar nemzetből.** Mindezen tényekből kutatásaim során egy végzetesen meghasonlott, akaratát vesztett, tékozló tehetség portréja bontakozik ki, aki egyfelől európai léptékekkel mérve is élvonalbeli költőzseni, leszámítva a politikai verseit, másfelől viszont sajnos züllött, befolyásolható, **megvásárolható szócső volt, a magyar irodalomtörténet egyik legtragikusabb szereplője, aki emberi gyengesége miatt a magyarsággal szemben ellenséges, a történelmi keresztény magyar állam megsemmisítésére törő erők faltörő kosává vált.** Kultuszát halála után szisztematikusan kezdték építeni az őt maguk előtt tolok, s 1945 óta ellenállás nélkül erőszakolják rá az emberekre, elhallgatva, hogy olyan jeles irodalmárok is komoly esztétikai és erkölcsi kritikákat fogalmaztak meg, mint például *Kosztolányi Dezso*, akinek *Az írástudatlanok árulása – különvélemény Ady Endréről* című, 1929-ben megjelent esszéje elképesztő dühkitöréseket váltott ki a mítoszpítőkből. A mérhetetlenül egyoldalú Ady-kultusz nem egyéb, mint nézetdiktatúra, amit ideje a valóságnak megfelelően felülvizsgálni.

Ágoston Balázs

http://demokrata.hu/ujsgcikk/a_kettos_ady_kultusz/